

Täysistunto

Keskiviikko 17.9.2025 klo 14.00—18.20

8. Lakialoite laeiksi oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain sekä esitutkintalain muuttamisesta

Lakialoite LA 20/2025 vp Bella Forsgrén vihr ym.

Lähetekeskustelu

Puhemies Jussi Halla-aho: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 8. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään lakivaliokuntaan.

Lähetekeskusteluun varataan tässä vaiheessa enintään 45 minuuttia. Jos puhujalistaa ei tässä ajassa ehditä käydä loppuun, asian käsittely keskeytetään ja sitä jatketaan muiden asiakohtien jälkeen. — Edustaja Forsgrén, olkaa hyvä.

Keskustelu

16.26 **Bella Forsgrén vihr** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Vastaamon tietomurto on tragedia, joka koskettaa useita, useita ihmisiä ja koko meidän yhteiskuntaa. Yli 33 000 ihmisen henkilökohtaisimmat tiedot joutuivat rikollisten käsiin. Monille heistä tämä merkitsi elämänmittaista pelkoa, epävarmuutta ja häpeää. Heidän kokemansa trauma ei rajoitu yksin siihen hetkeen, jolloin tieto murrosta tuli julki, vaan jatkuu edelleen. Jokainen uusi tieto tietojen levittämisestä tai niiden käytöstä muistuttaa heitä siitä, että he ovat joutuneet rikoksen uhreiksi tavalla, joka on peruuttamaton.

Vastaamon tapaus paljasti samalla vakavia puutteita oikeusjärjestelmämme kyvyssä suojella rikosten uhreja tilanteessa, jossa rikos kohdistuu suureen joukkoon ihmisiä. Jokainen meistä ymmärtää, että ei ole realistista, että kymmenentuhannet uhrin ajaisivat omia korvausvaatimuksiaan erillisinä prosesseina. Se on mahdotonta uhrien näkökulmasta mutta myös kohtuutonta oikeusjärjestelmäämme kohtaan.

Suomen perustuslain 21 § takaa jokaiselle oikeuden saada asiansa käsitellyksi asianmukaisesti ja ilman aiheutonta viivytystä lain mukaan toimivaltaisessa tuomioistuimessa. Tässä kohtaa meidän tulee kysyä itseltämme, toteutuuko tällä hetkellä perustuslain takaa-oma oikeus saada asiansa käsitellyksi asianmukaisesti ja ilman aiheutonta viivytystä. Vastaus on valitettavan selvä: ei toteudu. Syyttäjälaitos on jo todennut, että ei sillä ole mahdollisuutta ajaa kymmenientuhansien asianomistajien yksilöllisiä korvausvaatimuksia. Tämä johti siihen, että vastuu jäi vahingonkorvausvaatimuksissa uhreille. Uhrien oli siis itse paljattava avustajia ja seurattava monimutkaista prosessia ja kannettava huomattava kuluriski. Oikeuden toteutuminen ei voi olla riippuvaista siitä, kuinka paljon ihmisillä on rahaa, aikaa ja henkisiä voimavaroja. Näin ei saa olla.

Samaan aikaan oikeusjärjestelmämme kantokyky joutui äärimmäiselle koetukselle. Poliisi ja syyttäjät tekivät valtavia ponnistuksia. On kerrottu, että jopa viisi prosenttia koko Syyttäjälaitoksen henkilöstöstä työskenteli tämän yhden tapauksen parissa. Poliisi siirsi re-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 80/2025 vp

sursseja pois muusta rikostorjunnasta, jotta esitutkintakokonaisuus saatiin eteenpäin. Tämä kertoo siitä, että järjestelmämme ei ole rakennettu kestäväksi tällaista tilannetta.

Siksi olemmekin omasta puolestani, edustaja Karoliina Partasen ja edustaja Elisa Gebhardin kanssa tehneet lakialoitteen, joka tuo järjestelmään uuden toimijan: rikosuhriavustajan. Rikosuhriavustaja olisi tuomioistuimen määräämä ja edustaisi kollektiivisesti suurta joukkoa rikoksen uhreja. Hän voisi esittää heidän puolestaan rangaistus- ja vahinkokorvausvaatimukset sekä huolehtia tuomittujen korvausten perimisestä ja jakamisesta. Tämä merkitsisi sitä, että uhrin saisi oikeutta ilman, että heidän täytyisi itse yksitellen taistella monimutkaisen prosessin läpi.

On tärkeää huomata, että lakialoitteemme ei vie pois yksittäisen uhrin oikeutta toimia omien vaatimuksiensa kanssa, päinvastoin: se lisää vaihtoehtoja ja mahdollisuuksia. Ne, jotka haluavat ja kykenevät ajamaan asiaansa itse, voisivat niin tehdä myös tulevaisuudessa, mutta suurten joukkojen kohdalla rikosuhriavustaja voisi tarjota keinon siihen, että myös haavoittuvassa asemassa olevat ihmiset voivat käytännössä käyttää heille kuuluvaa oikeuttaan.

Tämä uudistus olisi myös koko järjestelmän kannalta järkevä ja kestävä. Kun asiat voidaan käsitellä keskitetysti, säästetään resursseja poliisilta, syyttäjältä ja tuomioistuimelta. Samalla varmistetaan, että oikeus toteutuu nopeammin ja tasapuolisemmin. Vastaamon kaltaisessa tapauksessa olisi täysin mahdotonta, että jokaisen uhrin vahingonkorvaus olisi esitetty yksitellen ja erillisten prosessien kautta. Rikosuhriavustajan avulla olisi ollut mahdollista saavuttaa ratkaisu, jossa jokainen uhri olisi saanut edes jotain hyvitystä ilman, että järjestelmä olisi ajautunut vaikeuksiin.

Tämä aloite ei kuitenkaan koske vain Vastaamoa, se koskee tulevaisuutta. Elämme ajassa, jossa henkilötietoja käsitellään valtavissa määrin. Jokainen meistä jättää digitaalisen jäljen, jota rikolliset voivat käyttää väärin. Henkilötietojen käsittelyn ja keräämisen ollessa nyky-yhteiskunnassamme arkipäiväistä ja yksittäisten toimijoiden käsittelemien tietojen määrä on huomattavan suurta, myös säännelty on varauduttava siihen, että vastaavan mittaluokan tai vielä suuremman skaalan tapauksia tulee myös jatkossa esitutkintaviranomaisten ja oikeuslaitoksemme käsiteltäväksi.

Onkin vain ajan kysymys, milloin seuraava suuri tietomurto tai vastaava rikos tapahtuu. Meidän on varmistettava, että järjestelmämme on silloin valmis, ettei yksikään uhri jäisi yksin ja ettei yksikään rikos horjuta koko oikeusjärjestelmämme perustaa.

Samalla meidän on nähtävä tämä uudistus osana laajempaa oikeusjärjestelmämme kehittämistä. Kyse ei ole vain yhdestä lisäyksestä lakiin, vaan muutoksesta siinä, miten ymmärrämme oikeuden toteutumisen. Oikeuden toteutumisen on oltava todellista jokaiselle riippumatta hänen asemastaan, varallisuudestaan tai jaksamisestaan. Rikosuhriavustaja on konkreettinen askel kohti tätä tavoitetta. On myös muistutettava, että rikoksen uhriksi joutuneet ovat usein valmiiksi jo haavoittuvassa asemassa. Heidän ei tulisi joutua kantamaan yksin sitä taakkaa, että heidän oikeutensa toteutuu. Yhteiskunnan on tarjottava tuki ja turva, joka tekee oikeuden tavoittamisesta aidosti mahdollista. Tämä on sekä oikeudenmukaisuuden että ihmisarvon kysymys.

Arvoisa puhemies! Tämän lakialoitteen takana olemme me, Karoliina, minä ja Elisa, mutta sen lisäksi sen on allekirjoittanut yli 110 kansanedustajaa, yhteensä 112, yli puolue-rajojen. Tämä kertoo siitä, että tarve uudistukselle on laajasti tunnustettu ja että eduskunnassa on vahva yhteinen tahto parantaa rikosten uhrien asemaa. Tämä ei ole vain yhden puolueen tai yksittäisten edustajien hanke, vaan kansanedustajien enemmistön yhteinen

Pöytäkirjan asiakohta PTK 80/2025 vp

viesti siitä, että rikoksen uhrin oikeuden tulee toteutua aidosti ja käytännössä. Meidän tehtävämme lainsäätäjinä on varmistaa, että oikeus toteutuu myös vaikeimmissa ja laajimmissa tapauksissa. Vastaamon uhrin ansaitsevat, että heidän kokemuksestaan opitaan ja että heidän kärsimyksensä johtaa siihen, että vastaavaa ei enää tapahdu samalla tavoin. Meidän on tehtävä ja kehitettävä järjestelmää niin, että se on heidän apunaan, ei esteenä.

Tämän vuoksi toivon, että tämä lakialoite saa eduskunnan tuen ja että se etenee jatkovalmisteluun. Kyse on paitsi yksittäisestä lainsäädäntöuudistuksesta myös periaatteellisesta linjasta, siitä, että yhteiskunta seisoo rikoksen uhrien rinnalla ja että oikeus todella kuuluu kaikille.

Arvoisa puhemies! Koska nyt rakastan tällaista lakiteknistä nippelitietoa, niin vielä kerrohan tähän täsmällisesti, mitä me konkreettisesti esitämme. Elikkä aloitteen pääasiallinen sisältö:

Aloitteessa ehdotetaan toimenpiteitä rikosten uhrien aseman parantamiseksi silloin, kun rikos kohdistuu suureen henkilökokoukseen. Tällaisten laajaan henkilöpiiriin kohdistuneiden rikosten käsittelyn tehostamiseksi ja uhrien oikeuksien tosiasiallisen toteutumisen varmistamiseksi ehdotetaan otettavaksi käyttöön rikosuhriavustajan tehtävä. Tuomioistuimien määrääsi esitutkintaviranomaisen hakemuksesta rikosuhriavustajan edustamaan rikoksen asianomistajia kollektiivisesti.

Rikosuhriavustaja edustaisi rikosasian esitutkinnassa ja oikeuskäsittelyssä asianomistajien ryhmää kollektiivisesti. Rikosuhriavustaja voisi lisäksi esittää rikoksen asianomistajien puolesta korvausvaatimukset ja huolehtia tuomittujen korvausten perimisestä ja jakamisesta asianomistajien kesken.

Ja tosiaan ehdotuksella ei puututtaisi yksittäisten rikoksen asianomistajien asemaan, vaan nämä voisivat edelleen halutessaan esittää omat rangaistus- ja vahingonkorvausvaatimuksensa joko itse tai valitsemaansa avustajaa käyttäen.

Teknisesti uudistus ehdotetaan toteutettavan lisäämällä oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain 2 lukuun uusi 1 b § ja 3 luvun 1 §:ään uusi 2 momentti sekä esitutkintalain 4 lukuun uusi 10 a §. — Kiitoksia.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Hänninen, olkaa hyvä.

16.35 Juha Hänninen kok: Arvoisa puhemies! Turvallinen yhteiskunta rakentuu siitä, että jokaisella rikoksen uhrilla on oikeus tulla kuulluksi ja saada oikeutta. Tässä lakialoitteessa esitetään konkreettinen ja perusteltu ratkaisu tilanteisiin, joissa rikos kohdistuu suureen ihmisjoukkoon. Meillä on nähty, ettei nykyinen lainsäädäntö riitä näissä poikkeuksellisissa tapauksissa turvaamaan uhrien asemaa eikä oikeuden sujuvaa toimintaa.

Aloitteessa ehdotetaan, että tuomioistuin voisi määrätä rikosuhriavustajan edustamaan kollektiivisesti rikoksen uhreja sekä esitutkinnassa että oikeuskäsittelyssä. Tämä on tärkeä uudistus, joka parantaa uhrien oikeuksia ja niiden toteutumista ja samalla tehostaa koko rikosprosessia.

Arvoisa puhemies! Vastaamon tietomurtotapaus nosti esille karulla tavalla sen, miten haavoittuvia uhrien oikeudet voivat olla suurissa rikoskokonaisuuksissa. Kun puhutaan kymmenistätuhansista uhreista, ei voida olettaa, että jokainen heistä kykenee yksin ajamaan korvausvaatimuksiaan oikeudessa, puhumattakaan siitä, miten tämä kuormittaa poliisia, syyttäjiä ja tuomioistuimia. Rikosuhriavustajamalli on järkevä ja vastaavien tapauksien vuoksi tarpeellinen uudistus. Se ei poista yksittäisen uhrin oikeutta ajaa asiaansa, mutta

Pöytäkirjan asiakohta PTK 80/2025 vp

tarjoaa mahdollisuuden siihen, että joukkoa voidaan edustaa yhdessä ammattimaisesti ja tehokkaasti. Tämä vahvistaa oikeudenmukaisuutta ja tuo turvaa niille, jotka ovat usein rikoksen jälkeen haavoittuvassa asemassa.

Arvoisa puhemies! Tämä lakialoite ei ole pelkästään tekninen. Kyse on luottamuksesta oikeusjärjestelmäämme, siitä, että ihminen tietää saavansa oikeutta, vaikka ei olisi voimavaroja palkata asianajajaa, vaikka rikoksen laajuus olisi poikkeuksellinen ja joskus vaikka käsittelyaika uhkaisi venyä vuosiksi. Yhteiskunta, joka huolehtii heikoimmistaan ja turvaa oikeusturvan kaikille, on vahva ja turvallinen yhteiskunta. Rikosuhriavustajan käyttöönotto on askel siihen suuntaan.

Arvoisa puhemies! Kannatan tätä lakialoitetta lämpimästi ja toivon, että se saa huolellisen ja rakentavan käsittelyn valiokunnassa. Tämä on mahdollisuus tehdä oikeusprosessista toimivampi ja samalla osoitus siitä, että me otamme vakavasti heidän kokemuksensa, jotka ovat joutuneet rikoksen uhriksi. — Kiitos, arvoisa puhemies.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Rintamäki, olkaa hyvä.

16.39 Anne Rintamäki ps: Arvoisa puhemies! Tässä lakialoitteessa ehdotetaan toimenpiteitä rikosten uhrien aseman parantamiseksi silloin, kun rikos kohdistuu suureen henkilöjoukkoon. On todella hienoa, että rikosten uhrien asema kiinnittää yhteiskunnassamme kasvavaa mielenkiintoa, koska epäillyn oikeudet on mielestäni jo viety aivan tappiin.

Esimerkkinä aloitteen tekijä on nostanut julkisuudessa paljon esillä olleen Vastaamon tietomurtotapauksen. Tällaisten laajaan henkilöpiiriin kohdistuneiden rikosten käsittelyn tehostamiseksi ja uhrien oikeuksien tosiasiallisen toteutumisen varmistamiseksi ehdotuksena on ottaa käyttöön rikosuhriavustajan tehtävä. Tuomioistuimien määräisi esitutkintaviranomaisen hakemuksesta rikosuhriavustajan edustamaan rikoksen asianomistajia kollektiivisesti. On huomionarvoista, että tällaiset laajat prosessit kuormittavat merkittävästi poliisia ja oikeuslaitosta, kun nykyisen lainsäädännön lähtökohtana on asioiden käsitteleminen erillisissä prosesseissa eli jokaisen asianomistajan asian käsittely omana asianaan.

Arvoisa puhemies! Vastaamo-tapauksessa rikoksen uhreja oli yli 33 000, jolloin yksittäisten asianomistajien korvausvaatimukset käsiteltiin muusta oikeudenkäynnistä erillisissä prosesseissa, mikä aiheuttaa asianomistajana oleville taloudellisia menetyksiä sekä käytännössä rajoittaa heidän mahdollisuuksiaan saada heille rikoksen uhrina kuuluvia korvauksia.

Syyttäjälaitos ilmoitti, että uhrien suuren määrän vuoksi syyttäjän ei ole mahdollista ajaa asianomistajien yksilöllisiä korvausvaatimuksia. Poliisi teki Vastaamo-jutussa 21 000 esitutkintapöytäkirjaa, joista syyttäjät tekivät lähes 33 000 erillistä ratkaisua, jotta käräjäoikeuden suorittaman pääkäsittelyn valmistelutyö ja ylipäänsä pääkäsittely pystyttiin aloittamaan.

Lainsäädäntöön on siis tehtävä muutos, että tuomioistuimien voisi rikoksen kohdistuessa suureen joukkoon määrätä erillisen rikosuhriavustajan edustamaan kaikkia uhreja ja ajamaan heidän rangaistus- ja korvausvaatimuksiaan oikeudenkäynnissä. Kannatan tätä lakialoitetta ja kiitän edustaja Forsgrénia, edustaja Partasta ja edustaja Gebhardia tämän alullepanemisesta. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Suhonen, olkaa hyvä.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 80/2025 vp

16.42 Timo Suhonen sd: Kiitos, arvoisa herra puhemies! Lakialoitteessa ehdotetaan toimenpiteitä rikosten uhrien aseman parantamiseksi silloin, kun rikos kohdistuu suureen henkilöjoukkoon. Tällaisten laajaan henkilöpiiriin kohdistuneiden rikosten käsittelyn tehostamiseksi ja uhrien oikeuksien tosiasiallisen toteutumisen varmistamiseksi ehdotetaan otettavaksi käyttöön rikosuhriavustajan tehtävä. Tuomioistuimien määräisi esitutkintaviranomaisen hakemuksesta rikosuhriavustajan edustamaan rikoksen asianomistajia kollektiivisesti.

Vastaamon tietomurtoon liittyvä tutkinta ja oikeudenkäynti ovat nostaneet esiin suureen asianomistajien joukkoon kohdistuvan rikosasian käsittelyyn liittyviä ongelmia, joihin voimassa oleva lainsäädäntö ei tarjoa ratkaisuja. Erityisesti rikosten uhrien oikeuksien ei voida katsoa toteutuvan tällä hetkellä suureen asianomistajien joukkoon kohdistuvan rikoksen käsittelyssä.

Arvoisa herra puhemies! Valio tiedotti 20. joulukuuta 2024 sen tietoverkkoon kohdistuneesta tietoturvahyökkäyksestä, jonka kohteena oli Valion Suomessa toimivien tytäryhtiöiden ja maidonhankintaosuuskuntien henkilöstöä, yli 5 000 henkilöä. Hyökkääjän haluttuun oli päätyntä myös Valion Keskinäisen Vakuutusyhtiön ja Valion Eläkekassan vakuutettujen ja etuudensaajien tietoja. Tapauksen tutkinnan edetessä tammikuussa selvisi, että tietomurto koskee aiemmin arvioitua suurempaa määrää, noin 70 000:n Valion Eläkekassassa vakuutetun henkilötietoja. Yhteiskunnassamme on siis selvästi tarve varautua ja muuttaa lainsäädäntöä niin, että laajoissa tietomurto- ja rikosasioissa se yksittäinen rikoksen uhri saa oikeutta selvemmin ja paremmin.

Tein aiemmin tätä Valion tietomurtoa koskevan kirjallisen kysymyksen, koska tässä Valionkin tietomurtoa koskevassa asiassa tuli ilmi se, että yksittäiset kansalaiset kokevat jääneensä rikoksen uhreina yksin. Ministerin vastaus kirjalliseen kysymykseen antoi ymmärtää sen, että on haastavaa saada asiaan korjausta. Siksi tämä lakialoite on tärkeä, ja kiitän sen valmistelijointa. Olen tämän lakialoitteen myös itse allekirjoittanut. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Partanen, olkaa hyvä.

16.44 Karoliina Partanen kok: Arvoisa puhemies! Tässä on useassa puheenvuorossa jo tullut esille, että Vastaamo-oikeudenkäynti oli varsin suuri oikeudenkäynti ja tämä tragedia tosiaan koski montaa kymmentätuhatta suomalaista, ja siksi onkin hienoa, että yli puoluerajojen jokaisesta puolueesta tähän tärkeään lakialoitteeseen löytyi 112 allekirjoittajaa, ja epäilemättä kannatusta olisi vielä ollut hieman enemmänkin, jos tässä aloitteen tekijät olisivat vielä ahkerammin toimineet nimien keräämiseksi.

Mutta tärkein pohja ja peruste tälle lakialoitteelle on se, että me haluamme nimenomaisesti helpottaa uhrien asemaa. Meillä rikosprosessit keskittyvät paljon siihen, kuinka me rankaisemme rikoksentekijää, ja vähemmälle huomiolle jää valitettavasti rikoksen uhrin kokemus siitä, miten prosessi sujuu, pääsenkö oikeuteen nopeasti ja helposti ja saanko oikeusturvaa. Tämä on todella tärkeä uudistus ja erittäin suuri askel sitä kohtaan, että varsinkin tällaisissa laajoissa massaoikeudenkäynneissä rikoksen uhri saa jo heti sieltä esitutkintavaiheesta alkaen itsellensä avustajan, jonka puoleen kääntyä, ja tämä tulee todellakin helpottamaan läpi mennessään uhrien asemaa.

Orpon hallitus on sinänsä tehnyt jo toimenpiteitä rikosprosessien nopeuttamiseksi ja sujuvoittamiseksi. Olemme lisänneet poliisien määrää, myös tuomioistuimien henkilötyövuosia ollaan lisätty, ja kiitos kaikille puolueille myös siitä, että nämä uudistukset ovat saaneet

Pöytäkirjan asiakohta PTK 80/2025 vp

yli puoluerajojen kannatusta ja me olemme jokainen kokeneet sen, että näitten asioiden edistäminen tässä yhteiskunnassa on tärkeää.

Rikosuhriavustajan kaltainen järjestelmä meillä löytyykin jo myös meidän oikeusjärjestelmästämmä. Alaikäisille lapsille voidaan rikosprosesseissa, kun heidän huoltajansa tai toinen heistä on epäiltynä lapsen kohdistuvasta rikoksesta, määrätä edunvalvojan sijainen, ja ajatuksena tällä uudistuksella on vastaavan kaltainen toimintamalli, että uhri saa tuomioistuimen määräyksestä itsellensä avustajan.

On myös tärkeätä, että tulevaisuudessa oikeusministeriö tarttuisi laajemmin näihin vahingonkorvausoikeudellisiin kysymyksiin ja niiden jatkovalmisteluihin. Toivoisimme myös tässä aloitteessa, olemme sen auki kirjoittaneet, että oikeusministeriö perustaisi tällaisen työryhmän ja siellä tarkasteltaisiin erityisesti näitä kollektiivisia vaateita ja perusteiden keventämistä näissä vahingonkorvausoikeudellisissa prosesseissa.

Lämmin kiitos vielä edustajakollegoille Forsgrénille ja Gebhardille ja kaikille aloitteen allekirjoittaneille. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Gebhard on poissa. — Edustaja Kilpi, olkaa hyvä.

16.47 Marko Kilpi kok: Arvoisa puhemies! Tähän saliin kun kansa valitsee meitä edustajia aina vaalien kautta hommiin, niin meidän tehtävämme on aina ottaa viestikapula vastaan ja kehittää tätä yhteiskuntaa aina omalla panoksellamme eteenpäin, ja näinhän myöskin tehdään sitten hallituksen ja hallitusohjelmien kautta. Mutta sitten siellä myös on paljon asioita, jotka välttämättä eivät sinne hallitusohjelmaan ole päätyneet, ja tietenkin kehitettävissä asioitakin paljon vielä riittää. Tässä on mielestäni yksi semmoinen erinomainen esimerkki siitä, miten on hyvinkin merkittäviä kehitettävissä asioita meidänkin oikeusjärjestelmässä ja tässä oikeusvaltiossa, joita on syytä tarkastella ja parantaa niitä kohteita, mitkä sitä ovat vailla.

Kuten tässä nyt esimerkiksi edustaja Rintamäki hyvin kokeneena poliisiedustajana jo todisti tuolta puhujapöytästä, meillä kyllä on kiinnitetty huomiota erityisesti rikoksentehtäjäiden oikeuksien toteutumiseen ja heidän asemaansa, mutta, kuten itsekin voin todeta, hyvin usein kyllä tahtoo rikosten uhrien asema olla kuitenkin aika lailla heikossa asemassa. Siellä, toden totta, sitä kehittämistä riittää, ja tässähän me nyt käsittelemme yhtä tällaista lakialoitetta, joka nimenomaan puuttuu tämmöiseen merkittävään epäkohtaan. Mitä pitemmälle tässä nyt digitalisaatio etenee ja mitä enemmän me olemme tietoverkkojen varassa ja mitä enemmän elämä siellä on, sitä enemmän tulee myös hyvin haastavia rikostapauksia, joissa näitä rikosten uhreja sitten on hyvinkin suuria määriä.

Tässäkin käsittelyssä nyt ollaan jo useitakin tapauksia saatu kuulla, mitä on tapahtunut, niin kuin Vastaamo-tapahtuma, jossa on yli 20 000 esitutkintapöytäkirjaa. Jokaisen pöytäkirjan takana on ihminen. Siellä on myös edustaja Suhosen mainitsema Valion tapaus, tuhansia, tuhansia uhreja myöskin siellä, ja tämä kehityshän vain jatkuu. Todellakin meidän on kiinnitettävä huomiota siihen, millä tavalla nyt rikosten uhrien asemaa voidaan vahvistaa ja mitenkä nyt tämä yhteiskunta ottaa myös tämän kehityksen huomioon. Senkin takia tämä on äärimmäisen tarpeellinen ja kannatettava lakialoite, ja itsekin tämän olen kyllä suurella ilolla allekirjoittanut. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Hamari, olkaa hyvä.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 80/2025 vp

16.51 Lotta Hamari sd: Arvoisa herra puhemies! Myös minä allekirjoitin tämän valtavan hyvän aloitteen monen muun edustajan kanssa, ja haluan antaa sille tukeni myöskin tässä lähetekeskustelussa.

Vastaamon ja sitten tämä edustaja Suhosen nostama Valion tietomurto osoittivat todella karulla tavalla, että nykyinen järjestelmämme ei kykene turvaamaan uhrien oikeuksia tällaisissa suurimittaisissa rikoksissa. Siellä Vastaamon tapauksessa, oliko näin, yli 33 000 ihmistä joutui vakavan rikoksen kohteeksi, ja jokaisella on kuitenkin perustuslain turvaama oikeus saada asiansa käsiteltyksi ilman aiheetonta viivytystä, mutta käytännössä järjestelmämme ei tätä pystynyt takaamaan. Uhrien korvausvaatimukset jouduttiin eriyttämään, mikä jätti monet yksin kuluriskin ja raskaan prosessin kanssa. Tämä ei ole kohtuullista varsinkaan tilanteessa, jossa uhrin ovat usein valmiiksi haavoittuvassa asemassa.

Meillä on digitalisoituva yhteiskunta, ja yksittäiset toimijat hallinnoivat valtavia tietomääriä, ja on siis vain ajan kysymys, milloin seuraava laajaan ihmisjoukkoon kohdistuva rikos toteutuu. Meidän on siis varauduttava lainsäädännöllä.

Arvoisa puhemies! Tämä lakialoite säästäisi merkittävästi esitutkintaviranomaisten, syyttäjien ja tuomioistuinten resursseja, mutta kyse on ennen kaikkea oikeudenmukaisuudesta. Ei voi olla niin, että rikoksen uhri joutuu kantamaan kohtuutonta taakkaa ja jopa luopumaan oikeuksistaan, koska järjestelmä ei kestä laajamittaisia tapauksia.

Tämä aloite toisi kaivatun ratkaisun, jolla voimme turvata uhrien oikeudet, vahvistaa luottamusta oikeusjärjestelmäämme ja samalla tehdä siitä kestävämmän. Siksi toivon, että eduskunta suhtautuu myönteisesti tähän aloitteeseen ja vie sitä eteenpäin jatkovalmisteluun, ja onneksi se onkin täällä saanut laajaa tukea.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Forsgrén, olkaa hyvä.

16.52 Bella Forsgrén vihr: Arvoisa herra puhemies! Tästä Vastaamon keissistä hirveimmän kokemuksen tekee se, että tässä on kysymys ihmisten todella aroista tiedoista, jotka rikollinen on vuotanut kaikille meille muille ihmisille sinne verkkoon. Se on ihan hirveätä, miten tällainen on ylipäättänsä mahdollista, mutta se on kyllä osoittanut juuri tämän nykyjärjestelmän heikkouden suojata uhreja silloin, kun on näin laajamittaisesta uhrimäärästä kyse. Tämän lakialoitteen tavoite onkin juuri turvata tässä oikeusjärjestelmässä ihmisten oikeus rehelliseen oikeuden saamiseen oikeuslaitoksessa ilman, että on kysymys asemasta, tuloista tai vaikka esimerkiksi tilanteesta jaksamisesta. Tässä Vastaamon tilanteessahan on myös kysymys siitä, että todella moni on voinut niin huonosti, että heillä ei ole ollut myöskään voimavaroja lähteä itse oikeusteitse hankkimaan itselleen oikeutta. Sen takia ajattelenkin, että tämä rikosuhriavustaja voisi olla todella tärkeä väline tuoda oikeutta uhreille silloin, kun on kysymys näistä laajoista uhrijoukoista. Ajattelen, että tämä on myös oikeusjärjestelmän tukemista, koska niin kuin tässä aikaisemmassa omassa puheenvuorossani olen nostanut esille, niin meidän oikeusjärjestelmäämme ei myöskään ole rakennettu niin, että yksittäisessä asiassa voisi olla kymmeniätuhansia omia käsitteilyitä oikeuslaitoksessa. Eli tämä myös olisi taloudellisesti järkevää, mutta totta kai tässä on keskeisenä ihmisten oikeuden toteutuminen.

Haluan lopuksi kiittää joka ikistä kollegaa, joka on allekirjoittanut tämän lakialoitteen. Minun mielestäni tämä on hyvä esimerkki siitä, että kun yhdessä liitymme yhteen tärkeän aiheen tiimoilta, niin me pystymme tekemään laajaa, puoluerajoja ylittävää yhteistyötä, ja

Pöytäkirjan asiakohta PTK 80/2025 vp

totta kai haluan erityisesti kiittää edustaja Partasta ja edustaja Gebhardia yhteisestä lakiesityksestä.

Nyt kovasti toivon, että tämä eduskunta antaa tälle lakiesitykselle oman ja oikeudenmukaisen käsittelynsä siellä lakivaliokunnassa, jotta tämän ongelman korjaaminen olisi mahdollista. Eli toivomme tosiaan sitä, että tällainen ministeriössä oleva lainvalmistelu tästä käynnistyisi, koska uskon, että tämä on meidän jokaisen yhteinen asia, jotta saamme tämän perustilan paremmalle tolalle ja uhrien oikeudet toteutumaan.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kilpi, olkaa hyvä.

16.55 Marko Kilpi kok: Arvoisa puhemies! Haluaisin vielä tähän todeta loppuun, että erityisen huomionarvoista ja ansiokasta tässä lakialoitteessa on se, että se ei ole pelkästään puoluerajoja ylittävä vaan hallitus—oppositio-rajojakin ylittävä aloite. Sangen harvoin tällaista tapahtuu, ja se on aivan mahdottoman hienoa, että tämmöisiäkin saadaan eteenpäin.

Nyt kun 112 edustajaa tämän on allekirjoittanut, niin kyllähän se on selkeä osoitus ja viesti myöskin nyt sitten tästä eteenpäin, että tällä on kannatusta ja vahva myötätuuli takanaan. Tämä on erityisen hienoa työtä kyllä teiltä kaikilta, kiitoksia siitä vielä.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin lakivaliokuntaan.